

(1) 2012

FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA INFORMACIÓ. UAB.

Curs acadèmic 1983-1984

Assignatura: HISTÒRIA ESPANYOLA CONTEMPORÀNIA

Àrea: Història

Curs: 2^{on}

Professor: Joan B. Culla i Clarà

A) TEMARI

I: INTRODUCCIÓ: LA MONARQUIA ESPANYOLA A LES ACABALLES DE L'ANTIC RÈGIM.

1.- Panoràmica de l'economia.- 2.- L'estructura social. 3.- La crisi política.

II: LA GUERRA I LA REVOLUCIÓ 1808-1814.

1.- La fi de la monarquia tradicional i el règim de Josep Bonaparte. 2.- L'evolució militar de la Guerra de la Independència. 3.- Les Corts de Cadis i la seva obra legislativa.

III: LA RESTAURACIÓ DE FERRAN VII 1814-1820.

1.- Les bases ideològicopolítiques de la Restauració. 2.- La ruina econòmica i els pronunciaments liberals. 3.- L'emancipació de les colònies americanes.

IV: EL TRIENNI LIBERAL 1820-1823.

1.- La revolució de 1820 i la divisió del liberalisme. 2.- La reacció interior i la intervenció francesa.

V: LA "DÈCADA OMINOSA" 1823-1833.

1.- La racionalització de la repressió. 2.- La relativa represa econòmica. 3.- La qüestió dinàstica i el pre-carlisme.

VI: LA MINORIA D'EDAT D'ISABEL II 1833-1843.-

1.- La regència de Maria Cristina de Borbó i l'arrencada de la revolució liberal. 2.- El carlisme i la primera Guerra Carlina. 3.- El protagonisme dels militars: la regència d'Espartero.

VII: LES TRANSFORMACIONS ESTRUCTURALS.

1.- La Desamortització i els inicis de la revolució industrial. 2.- Les conseqüències demogràfiques i socials. 3.- El naixement del moviment obrer.

VIII: LA DÈCADA MODERADA I EL BIENNI PROGRESSISTA 1843-1856.

1.- El sistema polític de 1845: la Constitució i els partits. 2.- La revolució de 1854 i l'assaig progressista del Bienni.

IX: L'ÚLTIMA FASE DEL REGNAT D'ISABEL II 1856-1868.

1.- El poder i l'oposició; el predomini de la Unió Liberal. 2.- L'evolució econòmica, de l'eufòria a la crisi de 1866. 3.- La fallida política del règim.

X: EL SEXENNI REVOLUCIONARI 1868-1874.

1.- La "Gloriosa" i el govern provisional. 2.- La monarquia democràtica d'Amadeu I. 3.- La Primera República i el cantonalisme. 4.- La Primera Internacional a Espanya.

XI: EL REGNAT D'ALFONS XII 1875-1885.

1.- El sistema de la Restauració: la teoria i la pràctica. 2.- Les transformacions de la societat espanyola en l'últim quart del segle XIX. 3.- El moviment obrer fins

al 1900.

XII: LA REGÈNCIA DE MARIA CRISTINA 1885-1902.

1.- La consolidació del règim oligàrquic i la impotència de les oposicions. 2.- La desfeta colonial i les seves conseqüències. 3.- El procés formatiu dels nacionalismes perifèrics: Catalunya, País Basc.

XIII: LES PRIMERES CRISIS DEL SISTEMA DE LA RESTAURACIÓ 1902-1916.

1.- L'esmicolament dels partits dinàstics. 2.- Els fets del 1905 i la Solidaritat Catalana. 3.- La crisi del 1909.- 4.- L'evolució del catalanisme i l'experiència de la Mancomunitat.

XIV: EL FRACÀS DEL RÈGIM 1916 - 1923.

1.- L'impacte econòmic i polític de la Guerra Europea. 2.- La gran crisi del 1917. 3.- El desastre marroquí. 4.- Les dificultats econòmiques i l'agreujament de les lluites socials.

XV: LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA 1923-1930.

1.- Significació i evolució interna. 2.- Política econòmica i social. 3.- L'oposició antidictatorial i la caiguda de Primo de Rivera.

XVI: EL PARENTESI 1930-1931.

1.- La reorganització de les forces polítiques i socials. 2.- El cas de Catalunya i el pacte de Sant Sebastià. 3.- El govern Aznar i la fi de la Monarquia.

XVII: LA SEGONA REPÚBLICA.

1.- Les bases materials i humanes del nou règim. 2.- Panoràmica del sistema polític republicà. 3.- El període constituent a Catalunya.

XVIII: EL BIENNI REFORMISTA 1931-1933.

1.- Les solucions republicanes als grans problemes del país. 2.- La República i les nacionalitats. 3.- La República i la classe obrera.

XIX: EL TOMB CAP A LA DRETA 1933-1934.

1.- La reorganització de les forces conservadores. 2.- Les eleccions del novembre de 1933 i els governs de centre-dreta. 3.- La desarticulació de l'obra del primer bienni.

XX: LA REVOLUCIÓ D'OCTUBRE DE 1934.

1.- El fracàs de la vaga general i l'aixecament d'Astúries. 2.- El Sis d'Octubre a Catalunya. 3.- La repressió militar i política. 4.- L'agonia del bienni radical-cedista.

XXI: EL FRONT POPULAR 1936.

1.- Les eleccions del febrer de 1936: plantejaments, coalicions i resultats. 2.- El restabliment de la "República del 14 d'abril". 3.- El desordre provocat i la conspiració.

XXII: LA GUERRA CIVIL 1936-1939.

1.- L'evolució militar. 2.- El rerafons internacional del conflicte. 3.- L'Espanya republicana. 4.- L'Espanya "nacional".

XXIII: L'ERA FRANQUISTA 1939-1975.

1.- Els fonaments polítics, econòmics i socials de la dictadura. 2.- Les transformacions econòmiques. 3.- Les fases de l'evolució del règim. 4.- El paper de l'oposició antifranquista.

B) BIBLIOGRAFIA BÀSICA

(títols aptes per a la preparació de l'assignatura, però no susceptibles d'ésser recensionats)

ARTOLA, MIGUEL: La burguesia revolucionaria (1808-1874). Madrid, Alianza-Alfaguara, 1974.

MARTINEZ CUADRADO, MIGUEL: La burguesia conservadora (1874-1931). Madrid, Alianza-Alfaguara, 1973.

TAMAMES, RAMON: La República. La era de Franco (1931-1975). Madrid, Alianza-Alfaguara, 1976.

CARR, RAYMOND: España 1808 - 1939. Barcelona, Ariel, 1970.

UBIETO, REGLÀ, JOVER, SECO: Introducción a la Historia de España. Barcelona; Teide, 1971.

TÉMIME, BRODER, CHASTAGNARET: Historia de la España contemporànea. Barcelona, Ariel, 1982.

VILAR, PIERRE: Historia de España. Barcelona, Crítica-Grijalbo, 1977.

TUÑÓN DE LARA, MANUEL (Director): Centralismo, ilustración y agonía del Antiguo Régimen (1715-1833)

Revolución burguesa, oligarquía y constitucionalismo (1834-1923)

La crisis del Estado: Dictadura, República, Guerra (1923-1939)

España bajo la dictadura franquista (1939-1975)

(volums VII, VIII, IX i X de la Historia de España, Barcelona, Labor, 1981)

C) ORIENTACIÓ I AVALUACIÓ DEL CURS

El treball dels alumnes en l'assignatura es desenvoluparà sota dues formes bàsiques, ambdues obligatòries en tots els casos:

- 1) Proves escrites, que poden escalonar-se al llarg del curs en diversos exercicis i comentaris de text, o bé concentrar-se en un examen final sobre tota la matèria.
- 2) Dues recensions sobre llibres especialitzats referents al contingut de l'assignatura, o bé un treball monogràfic sobre un tema concret i prèviament discutit amb el professor. Totes les precisions addicionals sobre contingut i calendari d'exàmens, treballs, recensions, etcètera, seran donades en els primers dies del curs.

HISTÒRIA ESPANYOLA CONTEMPORÀNIA

Segon Curs

Professor: Joan B. Culla i Clarà

BIBLIOGRAFIA ESPECIALITZADA

tema I

- GONZALO ANES El Antiguo Régimen: Los Borbones Madrid, Alianza-Alfaguara, 1976.
- RICHARD HERR España y la Revolución del Siglo XVIII Madrid, Aguilar, 1973.
- JEAN SARRAILH La España ilustrada de la segunda mitad del siglo XVIII México, FCE, 1957.
- ANTONIO ELORZA La ideología liberal en la Ilustración española Madrid, Tecnos, 1970.
- PIERRE VILAR Catalunya dins l'Espanya moderna Barcelona, Ed. 62, 1966.
- PIERRE VILAR Assaigs sobre la Catalunya del segle XVIII Barcelona, Curial, 1973.
- PERE MOLAS Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII Barcelona, Curial, 1977.

tema II

- MIGUEL ARTOLA Los afrancesados Madrid, Ed. Turner, 1976.
- HANS JURETSCHKE Los afrancesados en la guerra de la Independencia Madrid, Rialp, 1962.
- MIGUEL ARTOLA La España de Fernando VII Madrid, Espasa-Calpe.
- MIGUEL ARTOLA Los orígenes de la España contemporánea Madrid, Instituto de Estudios Políticos, 1959.
- FEDERICO SUÁREZ VERDEGUER La crisis política del Antiguo Régimen en España 1800-1840 Madrid, Rialp, 1958.
- JOAN MERCADER RIBA Catalunya i l'Imperi napoleònic Barcelona, Ed. de l'Abadia de Montserrat, 1978.

tema III

- JOSEP FONTANA La quiebra de la monarquía absoluta Barcelona, Ariel, 1974.
- JOSE LUIS COMELLAS Los primeros pronunciamientos en España Pamplona, 1958.
- MA CARMEN GARCÍA NIETO Revolución y reacción (1808-1833) Madrid, Guadiana, 1971.
- MIGUEL ARTOLA Antiguo Régimen y revolución liberal Barcelona, Ariel, 1978.
- JOHN LYNCH Las revoluciones hispanoamericanas 1808-1826 Barcelona, Ariel, 1977.

tema IV

- JOSE LUIS COMELLAS Los realistas en el Trienio Constitucional Pamplona, 1958.
- JOSE LUIS COMELLAS El Trienio Constitucional Madrid, Rialp, 1963.
- IRIS ZAVALA Masones, comuneros y carbonarios Madrid, Siglo XXI, 1971.

- MIGUEL ARTOLA Partidos y programas políticos (1808-1936) Madrid, Aguilar, 1974-75.
 J. TORRAS Liberalismo y rebeldía campesina Barcelona, Ariel, 1977.

tema V

- J. TORRAS La guerra de los Agraviados Barcelona, 1967.
 VICENTE LLORENS CASTILLO Liberales y Románticos: una emigración española en Inglaterra México, 1954.
 JOSEP FONTANA La crisis del Antiguo Régimen (1808-1833) Barcelona, Crítica, 1979.

tema VI

- JOAQUÍN TORRES VILLARROYA El sistema político del Estatuto Real 1834-36 Madrid, 1968.
 J. OLLÉ I ROMEU El moviment obrer a Catalunya 1840-1843 Barcelona, Nova Terra, 1973.
 JOSEP FONTANA Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX Barcelona, Ariel, 1973.
 JOSÉ MANUEL CUENCA La Iglesia española ante la Revolución liberal Madrid, Rialp, 1971.
 CLARA E. LIDA Antecedentes y desarrollo del movimiento obrero español (1835-1880) Madrid, 1973.

ROMÁN OYARZUN Historia del carlismo Madrid, Alianza, 1969.

JOSEP CARLES CLEMENTE Historia del carlismo contemporáneo Barcelona, 1976.

tema VII

- NICOLÁS SÁNCHEZ ALBORNOZ España hace un siglo: una economía dual Barcelona, 1968.
 GABRIEL TORTELLA Los orígenes del capitalismo en España. Banca, industria y ferrocarriles en el siglo XIX Madrid, 1973.
 ANTONIO M. BERNAL La propiedad de la tierra y las luchas agrarias andaluzas Barcelona, Ariel, 1974.
 FRANCISCO TOMÁS Y VALIENTE El marco político de la Desamortización en España Barcelona, Ariel, 1971.
 GIRALT-BALCELLS-TERMES Els moviments socials a Catalunya, el País Valencià i les Illes Barcelona, La Magrana, 1978.
 CASIMIR MARTÍ Orígenes del anarquismo en Barcelona Barcelona, Teidè, 1959.
 MIQUEL IZARD Manufactureros, industriales y revolucionarios Barcelona, Crítica, 1979.
 JORDI MALUQUER DE MOTES El Socialismo en España (1833-1868) Barcelona, Crítica, 1979.

tema VIII

- JOSE LUIS COMELLAS Los moderados en el poder (1844-54) Madrid, Rialp, 1970.
- V.G. KIERNAN La revolución de 1854 en España Madrid, 1970.
- M. TUÑÓN DE LARA Estudios sobre el siglo XIX español Madrid, Siglo XXI, 1973.
- K. MARX Y F. ENGELS Revolución en España Barcelona, Ariel, 1973.
- F. CHRISTIANSEN Los orígenes del poder militar en España 1800-1854 Madrid, Aguilar, 1967.
- STANLEY G. PAYNE Ejército y sociedad en la España liberal (1808-1936) Madrid, Akal, 1977.
- F. FERNÁNDEZ BASTARRECHE El Ejército español en el siglo XIX Madrid, Siglo XXI, 1978.
- JOSEP BENET I CASIMIR MARTY Barcelona a mitjan segle XIX. El moviment obrer durant el Bienni Progressista Barcelona, Curial, 1977.
- JOAN CAMPS GIRÓ La guerra dels Matiners i el catalanisme polític (1846-49) Barcelona, Curial, 1978.

tema IX

- RAFAEL OLIVAR BERTRAND Así cayó Isabel II Barcelona, 1956.
- NELSON DURÁN La Unión Liberal y la modernización de la España isabelina Madrid, Akal, 1979.
- JOSE M. JOVER Política, diplomacia y humanismo popular en la España del siglo XIX Madrid, Turner, 1976.
- CLARA E. LIDA Anarquismo y revolución en la España del siglo XIX Madrid, 1972.

tema X

- V. BOZAL Juntas Revolucionarias. Manifiestos y programas de 1868 Madrid, 1968.
- C.A.M. HENNESSY La República Federal en España. Pi y Margall y el movimiento republicano federal 1868-1874 Madrid, 1967.
- ANTONIO JUTGLAR Federalismo y revolución. Las ideas sociales de Pi y Margall Barcelona, 1966.
- CARMEN LLORCA Emilio Castelar, precursor de la democracia cristiana Madrid, 1966.
- JOSEP TERMES Anarquismo y sindicalismo en España. La Primera Internacional (1864-1881) Barcelona, Ariel, 1972.
- JOSEP TERMES Federalismo, anarcosindicalismo y catalanismo Barcelona, Anagrama, 1976.
- M. ALICE MENDIONI El cantón de Cartagena Madrid, Siglo XXI, 1979.

tema XI

- M. MARTÍNEZ CUADRADO Elecciones y partidos políticos en España 1868-1931 Madrid, 1966
- JOAQUÍN COSTA Oligarquía y caciquismo Madrid, 1902 (hi ha reedicions).
- JOSE VARELA ORTEGA Los amigos políticos. Partidos, elecciones y caciquismo en la Restauración (1875-1900) Madrid, Alianza, 1977.
- CÉSAR M. LORENZO Los anarquistas españoles y el poder París, Ruedo Ibérico, 1969.
- F. GÓMEZ LLORENTE Aproximación a la historia del socialismo español hasta 1921 Madrid, 1972.
- J. DÍAZ DEL MORAL Historia de las agitaciones campesinas andaluzas Madrid, Alianza, 1976.
- TEMMA KAPLAN Orígenes sociales del anarquismo en Andalucía Barcelona, Crítica, 1977

tema XII

- PABLO DE AZCÁRATE La guerra del 98 Madrid, Alianza, 1968.
- ROBERTO MESA El colonialismo en la crisis del XIX español Madrid, 1967.
- ANTONI JUTGLAR Els burgesos catalans Barcelona, Ed. Norfeu, 1966.
- BORJA DE RIQUER Lliga Regionalista: la burguesia catalana i el nacionalisme (1898-1904) Barcelona, Ed. 62, 1977.
- JORDI SOLÉ-TURA Catalanisme i revolució burgesa Barcelona, Ed. 62, 1967.
- JESÚS PABÓN Cambó Barcelona, Ed. Alpha, 1952-69.
- STANLEY G. PAYNE El nacionalismo vasco Barcelona, Dopesa, 1974.
- JAVIER CORCUERA ATIENZA Orígenes, ideología y organización del nacionalismo vasco (1876-1904) Madrid, Siglo XXI, 1979.

tema XIII

- SANTIAGO ALBERTÍ El republicanisme català i la Restauració monàrquica (1875-1923) Barcelona, Albertí editor, 1973.
- J. DE CAMPS I ARBOIX Història de la Solidaritat Catalana Barcelona, Destino, 1970.
- JOAN CONNELLY ULLMAN La Setmana Tràgica Barcelona, Ariel, 1972.
- JOSEP BENET Maragall i la Setmana Tràgica Barcelona, Ed. 62, 1964.
- MANUEL BUENACASA El movimiento obrero español 1886-1926. Historia y crítica Madrid, Júcar, 1977.
- XAVIER CUADRAT Socialismo y anarquismo en Cataluña 1899-1911. Los orígenes de la CNT Madrid, Ed. de la Revista del Trabajo, 1976.

tema XIV

- AMARO DEL ROSAL Historia de la UGT de España 1901-1939 Barcelona, Grijalbo, 1977.

- ALBERT BALCELLS El sindicalisme a Barcelona (1916-23) Barcelona, Nova Terra, 1965.
 JUAN A. LACOMBA La crisis española de 1917 Madrid, Ciencia Nueva, 1970.
 D.S. WOOLMAN Abd el-Krim y la guerra del Rif Barcelona, 1971.
 G.H. MEAKER La izquierda revolucionaria en España (1914-1923) Barcelona, Ariel, 1978.

M.TUÑÓN DE LARA Luchas obreras y campesinas en la Andalucía del siglo XX Madrid, Siglo XXI, 1978.

JOAQUIM FERRER Layret Barcelona, Nova Terra, 1972.

MANUEL CRUELLS Salvador Seguí, el Noi del Sucre Barcelona, Ariel, 1974.

tema XV

JOSE PEMARTÍN Los valores históricos de la Dictadura española Madrid, 1928.

JUAN VELARDE FUERTES Política económica de la Dictadura Madrid, 1968.

V. MARCO MIRANDA Las conspiraciones contra la Dictadura Madrid, Tebas, 1975.

JOSE ANDRÉS-GALLEGO El socialismo durante la Dictadura Madrid, Tebas, 1978.

RAMON MUNTANYOLA Vidal i Barraquer, el cardenal de la pau Barcelona, Estela, 1970.

ARTUR PERUCHO Catalunya sota la Dictadura Badalona, Proa, 1930.

JOSEP FONTBERNAT La batalla de Prats de Molló Barcelona, Proa, 1930.

tema XVI

DÁMASO BERENGUER De la Dictadura a la República Madrid, Plus Ultra, 1946.

GRACO MARSÁ La sublevación de Jaca. Relato de un rebelde Madrid, Zeus, 1931.

EDUARDO DE GUZMÁN 1930. Historia política de un año decisivo Madrid, Tebas, 1973.

MIGUEL MAURA Así cayó Alfonso XIII Barcelona, Ariel, 1968.

MANUEL CARRASCO I FORMIGUERA El Pacte de San Sebastián Barcelona, 1931.

tema XVII

M. TUÑÓN DE LARA La IIª República Madrid, Siglo XXI, 1976.

JEAN BÉCARUD La Segunda República Española Madrid, Taurus, 1967.

GERALD BRENAN El laberinto español. Antecedentes sociales y políticos de la guerra civil París, Ruedo Ibérico, 1962.

FRANZ BORKENAU El reñidero español París, Ruedo Ibérico, 1971.

PIERRE BROUÉ La revolución española (1931-39) Barcelona, Península, 1977.

JUAN GOMEZ CASAS Historia de la FAI Madrid, Ed. Zyx, 1977.

LEANDRO BENAVIDES La política económica de la Segunda República Madrid, 1972.

ISIDRE MOLAS Lliga Catalana Barcelona, Ed. 62, 1972.

ISIDRE MOLAS El sistema de partits polítics a Catalunya 1931-36 Barcelona, Ed. 62, 1974.

CARLOS M. RAMA Fascismo y anarquismo en la España contemporánea Barcelona, Bru-
guera, 1979.

tema XVIII

ALBERT BALCELLS Crisis económica y agitación social en Cataluña (1930-1936) Bar-
celona, Ariel, 1971.

MANUEL RAMÍREZ Las reformas de la IIª República Madrid, Tócar, 1977.

ALFONS CUCÓ El valencianisme polític 1874-1936 València, Garbí, 1971.

ANTONIO ELORZA La utopía anarquista bajo la IIª República Madrid, 1973.

V.M. ARBELOA La semana trágica de la Iglesia en España (1931) Barcelona, Galba,
1976.

MARIANO PÉREZ GALÁN La Enseñanza en la Segunda República Española Madrid, Edicu-
sa, 1977.

ALBERT RIBAS I MASSANA La Universitat Autònoma de Barcelona (1933-39) Barcelona,
Ed. 62, 1976.

JOHN BRADEMÁS Anarco-sindicalismo y revolución en España (1930-37) Barcelona,
Ariel, 1974.

EULÀLIA VEGA El trentisme a Catalunya. Divergències ideològiques en la CNT (1930-
1933) Barcelona, Curial, 1980.

EDWARD MALEFAKIS Reforma agraria y revolución campesina en la España del siglo XX
Barcelona, Ariel, 1976.

PASCUAL CARRIÓN La reforma agraria de la Segunda República Barcelona, Ariel, 1973.

tema XIX

JOSÉ R. MONTERO La CEDA. El catolicismo social y político en la IIª República
Madrid, Ed. Revista del Trabajo, 1977.

ALBERT BALCELLS Marxismo y catalanismo 1930-1936 Barcelona, Anagrama, 1977.

STANLEY G. PAYNE Falange. Historia del fascismo español París, Ruedo Ibérico, 1965.

IAN GIBSON En busca de José Antonio Barcelona, Planeta, 1980.

N. ALCALÁ-ZAMORA Memorias Barcelona, Planeta, 1977.

ANGEL PESTAÑA Trayectoria sindicalista Madrid, Tebas, 1974.

R.A.H. ROBINSON Los orígenes de la España de Franco. Derecha, República y Revolu-
ción (1931-1936) . Barcelona, Grijalbo, 1974.

JAVIER TUSELL Historia de la Democracia Cristiana en España Madrid, Edicusa, 1974.

MARTIN BLINKHORN Carlismo y contrarrevolución en España (1931-1939) Barcelona,
Crítica, 1979.

ALBERT BALCELLS El problema agrari a Catalunya 1890-1936. La qüestió rabassaire Barcelona, Nova Terra, 1968.

tema XX

OCTAVIO RUIZ MANJÓN El Partido Republicano Radical Madrid, Tebas, 1976.

A. OSSORIO Y GALLARDO Vida y sacrificio de Companys Barcelona, Nova Terra, 1976.

MANUEL CRUELLS El 6 d'octubre a Catalunya Barcelona, Pòrtic, 1972.

JOAN B. CULLA I CLARÀ El catalanisme d'esquerra 1928-36 Barcelona, Curial, 1977.

MARTA BIZCARRONDO Octubre del 34. Reflexiones sobre una revolució Madrid, Ayuso, 1977.

BERNARDO DÍAZ-NOSTY La comuna asturiana. Revolució de octubre de 1934 Madrid, 1974

tema XXI

STANLEY G. PAYNE La Revolució Española Barcelona, Argos-Vergara, 1977.

R. GARR (ed.) Estudios sobre la República y la guerra civil española Barcelona, Ariel, 1973.

FRANCESC BONAMUSA Andreu Nin y el movimiento comunista en España 1930-37 Barcelona, Anagrama, 1977.

JOAQUÍN MAURÍN Revolució y contrarrevolució en España París, Ruedo Ibérico, 1966.

JAVIER TUSELL Las elecciones del Frente Popular en España Madrid, Edicusa, 1971.

JOSE M^a GIL ROBLES No fue posible la paz Barcelona, Ariel, 1968.

JOAQUÍN CHAPAPRIETA La paz fue posible Barcelona, Ariel, 1972.

SANTOS JULIÁ Orígenes del Frente Popular en España (1934-36) Madrid, Siglo XXI, 1979.

JAIME DEL BURGO Conspiración y guerra civil Madrid, 1972.

tema XXII

GABRIEL JACKSON La República Española y la guerra civil Barcelona, Crítica, 1977.

HUGH THOMAS La guerra civil española París, Ruedo Ibérico, 1967.

GASTON LEVAL Colectividades libertarias en España Madrid, Anatema, 1977.

ALBERT PÉREZ BARÓ 30 mesos de col·lectivisme a Catalunya Barcelona, 1970.

JOSE PEIRATS La CNT en la revolució española París, Ruedo Ibérico, 1971.

PHILIPPE NOURRY Francisco Franco: la conquista del poder Madrid, Júcar, 1977.

GARMEN ALCALDE La mujer en la guerra civil española Madrid, Ed. Cambio 16, 1976.

ANGEL VIÑAS La Alemania nazi y el 18 de julio Madrid, Alianza, 1977.

ANDREU CASTELLS Las brigadas internacionales de la guerra de España Barcelona, Ariel, 1973.

FERNANDO SCHWARTZ La internacionalización de la guerra civil española Barcelona, Ariel, 1971.

tema XXIII

CARLOS M. RAMA La crisis española del siglo XX Madrid, Fondo de Cultura Económica, 1976.

MAX GALLO Histoire de l'Espagne franquiste París, M. arabout, 1969.

JACQUES GEORGEL Le franquisme, histoire et bilan 1939-69 París, Seuil, 1970.

AMANDO DE MIGUEL Sociología del franquismo Barcelona, Euros, 1975.

JOSE LUIS ABELLÁN Y OTROS El exilio español Madrid, Taurus, 1977 (6 vols.)

GUY HERMET Les communistes en Espagne París, Armand Colin, 1971.

JESÚS YNFAnte La prodigiosa aventura del Opus Dei París, Ruedo Ibérico, 1970

RAMÓN CHAO Después de Franco, España Madrid, Felmar, 1976.

SERGIO VILAR La oposición a la Dictadura. Protagonistas de la España democrática Barcelona, Aymà, 1977.

SERGIO VILAR La naturaleza del franquismo Barcelona, Península, 1977.

EDUARDO PONS PRADES Guerrillas españolas 1936-1960 Barcelona, Planeta, 1977.

RAFAEL ABELLA Por el Imperio hacia Dios. Crónica de una postguerra Barcelona, Planeta, 1978.

VÍCTOR ALBA Historia de la resistencia antifranquista (1939-1955) Barcelona, Planeta, 1978.

JOSEP BENET Catalunya sota el règim franquista Barcelona, Ed. Blume, 1978.